

אריה בן-גוריון

מספר - בוג'ה

- איך הכרת את אריה?

אני הכרתי אותו בתנועה, בעבודתי בחגים, כשעבדתי בזמנו בקומה התחתונה של "בית האיחוד" עם סמדר חוטר-ישי, ברוריה הלוי ו... זכרוננו לברכה ממשמר-העמק שהיה רכז תרבות של הקיבוץ הארצי. עבדנו יחד, ופעם לפעם היו פגישות עם אריה בן-גוריון, ותמיד היו אלה פגישות לא מוצלחות. לא הייתה תמימות-דעים, במיוחד בין ברוריה לבינו, והיו חילוקי דיעות. אבל אני עמדתי על כך שבכל קורס של רכזי-חגים (מופרד מהסרת"בק) יוקדש יום אחד לבית-השיטה. זה כלל - ביקור אצל אריה במכון, וערב חגיגי עם חברים מביה"ש. גיליתי שהיו בביה"ש כישרונות רבים, לאה שניר קראה משיריה, "האשכולית" הופיעה, ועוד חברים, עשינו טיול יפה באזור, והשילוב הזה היה מאוד יפה.

דבר שגיליתי רק אחר-כך: שאריה היה לוקח קבוצות אחרות ל"מצפה יוס" והיה מספר להם שם את סיפורי התנ"ך בעמק. הוא נראה כמו נביא קדמון, עמד וקרא, והתרגש והיית חושב שהוא חי את הסיפור של גדעון ודבורה, וכמובן את מלחמת השחרור, אלתרמן וכד'. כשבאו קבוצות שלנו אמרתי לו במקום לנזוף בהם, למה שלא תיקח אותם לאותו מצפה, לחוויה המרוממת הזו? ואז בעצם אריה זרק את הרעיון שאני אעבוד איתו, כהמשך לשליחות מטעם התנועה. והתנועה קיבלה את זה שאני אעבוד איתו במכון החגים. עבדנו בצריף הקטן שלי ביתו.

אריה - לכל הרצאה, אפילו אם הרצה אותה כבר 100 פעמים, היה מתכוון עוד פעם, ועוד פעם. לא תמיד התוצאה הייתה כמו ההכנה, כי אף פעם הזמן לא הספיק לו וזה יצר מתח גם אצלו וגם אצל הקהל. לחלק מהקהלים היה קשה עם הנזיפות שלו: "למה אתם לא כותבים?" מצד שני, חלק ענק זכרו את המפגשים עימו כחוויה בלתי-רגילה, את הצעקות, את הבכי. לא הייתה הרצאה שלא היה בוכה. האם בכה כהצגה, או האם בכה מעומק ליבו? כשהיה מדבר על השואה או על החללים וכד' היה בוכה... הייתי אומר שאת תורתו ידע בעל-פה, והרבה מהחומרים שכתב (הספדים) היה בהם ניצוץ של משורר, אבל זה לא בא לידי ביטוי בכתיבה סיסטמית של החומר. היו מאמרים "ביחד" או "בקיבוץ הארצי" הלקט הזה שיש "פתחון פה" נותן את עיקר הדברים, וחלק זה הם בכלל ראיונות איתו.

הוא היה אורז מבוקר עד ערב. ב-7.00 בבוקר התכוון. הייתי בא וב-8.00 היינו הולכים לחדר-האוכל. במידה מסוימת חשתי את בדידותו. חברו לשולחן היה בדרך-כלל עזריה, וישבנו לאכול יחד. ראיתי שיש בביה"ש הערכה רבה לאריה וגם חשש. אני יכול לומר בזהירות ש- הוא לא היה נביא בעירו. הרבה פעמים הוא לא ידע באמת ליהנות מהחג, הוא היה יושב בליל הסדר עם נייר ורושם את ההערות ואת הדקות. בלוויות היה עומד עם סטופר לראות כמה זמן לוקח כיסוי הקבר. הוא לא יכול היה להרגיש באמת את ההרגשה שיש בי להרגיש מאת החג. אצלו זה היה משהו יותר חיצוני. והייתה הרבה ביקורת. מצד שני - הוא היה מאוד גאה בעובדה שהוא חי בקיבוץ בבית-השיטה והאמין באמונה שלימה בדרך הקיבוצית. אדם שמאוד השפיע עליו היה חגי, הוא מאוד מאוד העריך אותו. לכן במידה רבה גם תמך מתוך חגי בשינויים בקיבוץ. לחגי הייתה השפעה רבה על אריה כי הוא איש נבון ומעוד סיסטמאטי, הוא לא הגיע לתפקיד מרכזי בקיבוץ בהתאם לכישרונות שלו, אגיד לך פעם אחת... (עמירה: בטח לא

היו לו חיים קלים עם אבא כזה... קטע נפסק באמצע. היינו עובדים מהבוקר ובצהריים היה לו נוח למסירה ואברהם אדרת היה קורא לזה "רכב אש ופרשים" הוא היה בא יושב על ידו והולכים לאכול, ואחר כך ישר לעבודה. בשנים האחרונות נחנו חצי שעה בביתו. ביתו - צנוע בצורה שלא תתארי לך. גיליתי 3 בתים שהדהימה אותי הצניעות: צבי שוע, עזרא רבין וזכריה מהעוגן. שלושתם חיו בצניעות מדהימה. 2 חדרים.

בשעה 7 בערב אריה היה הולך לאכול ארוחת-ערב עם ברוריה. תמיד אמר לה "בת-בית" וכו', אבל היחס אליה היה נוקשה. באתי הרבה, ולעיתים היה לי לא נעים. הוא אהב אותה והעריך אותה, אבל באיזשהו מקום האופי הזה הכול-כך דומיננטי, הכל-כך חזק, והדבקות במשימה.... הדבקות במשימה הייתה לענות לכל אדם שפונה שצריך איזה דבר לדעת. אריה אף פעם לא למד לימודים מסודרים, וכל מה שהיה לו היה כאוטודידקט, הוא למד חצי שנה ב"סמינר הקיבוצים" וגמר את "הריאל". הוא לא ידע תלמוד במובן של ידע, או מקורות ישראל. היו דברים שהוא ידע מתוך קריאה, שינון, אבל ידע בסיסי של לימודים אקדמיים שנתיים-שלוש, או ישיבה, לא היה לו. כל מה שלמד וידע זה מתוך כישרון שבלי ספק היה כישרון מאוד-מאוד מיוחד.

נדהמתי מה עושה השם "בן-גוריון" לאנשים. אני מודה: אף פעם לא שאלתי אותו, במאות השעות של נסיעות יחדיו, מה השם של אבא שלך? הרי הוא נרצח כשהיית בן 5 - למה אין לו שם? ברורה הסבירה לי שכאשר הם עלו ארצה, הסרטיפיקט עם השם "בן-גוריון", המצב הכלכלי היה כזה שהיה טוב להישאר בשם הזה. בן-גוריון היה אז מזכיר ההסתדרות והוא סידר את ציפורה כאחות בית-חולים בחיפה. גם אחרי נישואיה השניים לפרדימן לבוב ז"ל היא נשארה בן-גוריון. וכך גם אריה נשאר בן-גוריון.

עמירה: אימא שלו שהייתה, כנראה, האישה של חיו, וגם בן-גוריון עצמו, היו בשבילו סמל ועמוד האש והעשן שלאורם הלך כל חיו, לא היה שם מקום לאישה שתהיה פונקציה אמיתי בחיו. הוא העריך את בן-גוריון.

בוג'ה: אבל אני לא יודע, את חייבת להיפגש עם עזריה. הוא אמר לי שבזמן הפילוג בן גוריון מאוד נטר לו וכעס על כך שהלך עם הקיבוץ המאוחד, ושנית, אריה היה יורד עליו בזמן הפילוג, היה בקיצוניים. לא דיבר על הפילוג, בשעות הרבות. 4.30 ישובים בארכיון הקטן ושותים כוס תה. אין רכילות, אין דבר כזה, הכול על העבודה. יכול להיות איזה דיון פוליטי, ראיתי את זה בצור הבולטת מה ה.... (כאן הסתיים הקטע).